

במת אורח, 16 ביוני 2020

הוויכוח על הסיפוח:

החיפוש המפותל אחר ההיגיון שמאחורי המדיניות

ד"ר רוברט סטלוף, ראש מכון וושינגטון למדיניות המזרח הקרוב

ניתוח עלות-תועלת של סיפוח שטחים בגדה המערבית על ידי ישראל מצביע כי עדיף לשמור על הסטטוס קוו בזירה הישראלית-פלסטינית. הסיפוח המוצע של עד 30 אחוזים משטח הגדה המערבית, ובכלל זאת כל ההתנחלויות, מאיים לערער את הטיעון של ישראל בזכות המשך שליטתה בשטחים עקב זחייה חוזרת ונשנית מצד הפלסטינים של הצעות להקים מדינה. מהלך הסיפוח אולי לא יעורר אלימות בקרב הפלסטינים, אולם מתיחות עם מדינות האזור או סנקציות מצד הקהילה הבינלאומית הן תוצאות אפשריות בהחלט. מדוע לקחת את הסיכון?

« מאמר זה הינו התרגום לעברית של המקור, [המופיע באתר מכון וושינגטון](#). הנוסח המקוצר בעברית מופיע [באתר המכון למחקרי ביטחון לאומי](#).

מדוע הממשלה החדשה בישראל, ה־35 מאז קום המדינה, שוקלת מהלך של החלת החוק הישראלי על שטחים בגדה המערבית – קרי סיפוח – בשעה שאף אחת מ־22 הממשלות שכינה מאז מלחמת 1967 לא עשו זאת?

במבט מבחוץ, ניתוח של עלות-תועלת יתמוך בשמירה על הסטטוס קוו. אחרי הכול, ישראל כבר הניית משליטה ביטחונית מלאה בכל הגדה המערבית, חוקי המשפט שלה כבר מסדירים את חיי אזרחיה שם, ובאמצעות התמדה שיטתית היא הצליחה במידה רבה להרגיל את הקהילה הבין-לאומית להמשך התרחבות ההתנחלויות בשטח.

דומה, שהרשות הפלסטינית, מערכת הממשל העצמי ברמאללה, שהוקמה מתוקף ההסכם עם ישראל לפני 27 שנה, משלימה עם מציאות זו. מסתבר, שבמהלך 15 השנים האחרונות מצאה עצמה הרשות מתנהלת מול מצב שאולי אינו לרוחה, אך עדיין אינו מצדיק התקוממות אלימה וודאי שלא ניתוק שיתופי פעולה חיוניים עם ישראל. (למעשה, כאשר הרשות הפלסטינית הודיעה לאחרונה כי היא מפסיקה את התיאום הביטחוני עם ישראל כדי למחות על כוונת הממשלה החדשה לשקול סיפוח, היא עדיין הבטיחה לנקוט את כל האמצעים העומדים לרשותה כדי לסכל פיגועים אלימים נגד יעדים ישראליים). במקביל יש לציין שלאורך הדרך דחתה ההנהגה הפלסטינית הצעות רבות להקים מדינה, שאומנם שטחה היה פחות מדרישותיה הטריטוריאליים המלאות, אך לעיתים ממש התקרבה לכך.

באופן דומה, לאחר 53 שנות שליטה ישראלית על הגדה, וושינגטון, בריסל ורוב בירות ערב אותנו גם הן שוב ושוב כי הן משלימות עם המצב. הסכמי שלום בין ישראל לשתי שכנותיה הערביות הגדולות, מצרים וירדן, צמצמו את ההשפעה האפשרית של הסכסוך הפלסטיני-ישראלי על הביטחון האזורי, וכתוצאה מכך הפכו עם הזמן המאמצים לפתרון הסכסוך הצר יותר – שנע סביב

השליטה, הזכויות והריבונות ממערב לירדן – לעניין פחות דחוף ופחות דוחק. אומנם כמה בירות פרסמו מעת לעת הצהרות גינוי על אמירה או פעולה כזו או אחרת, אך לא הרבה יותר מזה. הארכיטקטורה של הפעילות הדיפלומטית חיה וקיימת – חלק מהפקידים בבית הלבן הופקדו על תיק "תהליך השלום", פגישות קבועות נערכו בין נציגי הקוורטט (מזכ"ל האו"ם, האיחוד האירופי, ארצות הברית ורוסיה), שליח האו"ם החרוץ (ובמקרה הנוכחי, גם המוכשר למדי) מדלג מבירה לבירה – אך הניסיון בפועל להשיג הסכם שלום מוקפא כבר שנים.

במילים אחרות, באמצעות תמהיל של נחישות, זהירות והערכה של מה באמת חשוב לבעלי העניין האחרים, בנתה ישראל אסטרטגיה אפקטיבית, המציעה שלום אמיתי המבוסס על פשרה טריטוריאלית, וכאשר אפשרות זו נדחתה, שמרה על סטטוס קוו שאומנם רחוק מלהיות אידיאלי אך עדיין הינו מספק למדי, ומאפשר התפתחות של ממשל עצמי פלסטיני שקט יחסית לצד נוכחות ישראלית, והכול תחת שליטה ביטחונית מוחלטת של ישראל. סטטוס קוו זה בוודאי אינו נטול מחירים, בהתחשב בהתפרצויות האלימות שהתרחשו, האיום המתמשך של טרור והקשיים הדיפלומטיים שמציאות זו מעוררת באירופה ובמקומות אחרים, ואשר ישראל מתמודדת עימם כבר שנים. שלום הוא תמיד האפשרות המועדפת, אך החלופה הקיימת הפכה נסבלת ועמידה באופן מפתיע.

* * *

אחת הסיבות העיקריות להצלחתה של אסטרטגיה זו היא, שישראל הפכה את עצמה במשך הזמן לשותפה רבת-ערך לממשלות באזור ובעולם. השלום עם ירדן ומצרים אולי צמצם את המשמעות היחסית של הסוגיה הפלסטינית במונחים ביטחוניים, אך ישראל עשתה הרבה יותר מזה במונחים אסטרטגיים וכלכליים.

בזכות השקעה חכמה של דיבידנד השלום שלה בהפיכתה ל"אומת הסטארט אפ" – חדשנית סייבר, בעלת חזון בפיתוח רפואי, מובילה בננו-טכנולוגיה, חלוצה בהתפלה ובהשקיה, וכן, גם ספקית של כלים צבאיים משוכללים – הצליחה ישראל לצמצם את החשיבות היחסית של הסוגיה הפלסטינית כמעט בכל היבטי היחסים של מדינות אחרות עימה. החלטות חכמות של ירושלים העניקו לממשלות אחרות תמריץ חיובי לרצות בקשרים של שיתוף פעולה עימה. ישראל השלימה את האסטרטגיה הזו בחיקוי המודל של טדי רוזוולט, והצליחה לזכות בכבוד בזמן שדיברה בשקט (רוב הזמן) והחזיקה מקל גדול ביד (גם כן רוב הזמן). החל מהפעלת חיל האוויר שלה לתמוך במערכה של מצרים נגד הג'יהאדיסטים בסיני, עבור במאות תקיפות במטרה להכשיל את התפשטותה של איראן באזור, ועד להחדרת מרגלים ללב טהראן לגניבת ארכיון הגרעין.

כידוע, "עם הצלחה לא מתווכחים", וישנם סימנים גלויים רבים להצלחת האסטרטגיה של בנימין נתניהו לבנות גשרים למדינות ערב מבלי לחכות לפתרון מלא של הסכסוך עם הפלסטינים. ציוני דרך בולטים היו ביקורו הגלוי של נתניהו בעומאן באוקטובר 2018 והפגישה הפומבית שלו עם המנהיג החדש של סודאן בפברואר 2020, השתתפות ספורטאים ישראלים בתחרויות במפרץ – כולל השמעת ההמנון הלאומי של ישראל לאחר שמתעמל ישראלי זכה במדליית זהב בתחרות בקטר במאוס 2019 – וההכרזה כי ביתן ישראלי ישמח לארח מבקרים בתערוכת הסחר הגדולה בעולם, דובאי 2020 (כיום 2021). כל זה עדיין לא תורגם ליחסים דיפלומטיים מלאים, ואף מדינה לא הצטרפה עדיין למצרים וירדן והכירה רשמית בישראל, אך ההשפעה המצטברת של

הנורמליזציה הזוחלת היא איתות על היותה בלתי נמנעת, ובו בזמן מכווצת את חשיבות הפתרון המלא. לאורך הדרך, המימד הבלתי נראה של קשריה של ישראל עם מדינות מפתח ערביות ומוסלמיות מסוימות בשיתוף פעולה מודיעיני, העברת טכנולוגיה, מכירת נשק ותיאום אסטרטגי, רק הלך והעמיק.

אולם, תהיה זו טעות לחשוב שיחסים בילטרליים בעלי תועלת הדדית יוכלו אי פעם להחליף את אחד מעמודי התווך של הנוסחה שהציגו ממשלות ישראל מאז ומתמיד בפני העולם: מחויבות בלתי מתפשרת לרעיון השלום המוסכם עם הפלסטינים. המציאות העגומה, שניזונה ברובה (אך לא רק) מהחולשה של ההנהגה הפלסטינית, היא, ששני הצדדים לא ניהלו משא ומתן יותר משש שנים, ובמשך שנים שלפני כן התנהלו המגעים באופן קטוע בלבד. חרף זאת, "הפרס" בדמות הסכם שלום הושאר תמיד על שולחן המשא ומתן של ישראל.

לזכותה של ישראל ייאמר, כי הממשלות הן של ימין, של המרכז ושל מפלגות השמאל-מרכז חזרו שוב ושוב לשולחן המשא ומתן, למרות דחיות סדרתיות מצד הפלסטינים של ההצעות כיצד יקימו לעצמם מדינה. יש שביקרו את הנכונות החוזרת ונשנית של ישראל לבלוע את הדחיות ואז להציע לפלסטינים הצעות נדיבות עוד יותר, כסוג של מאזוכיזם דיפלומטי, אולם מנהיגי ישראל הבינו את הערך האסטרטגי הרב שטמון במדיניות כזו. בזכות השמירה על מחויבות עקבית לרעיון של שלום מבוסס על פשרות, לא רק שישראל השיגה מעמד בין-לאומי מעורר קנאה ונהנתה משגשוג יוצא דופן, אלא גם הצליחה לאורך הדרך לשמור על שליטה הולכת ומתחזקת על השטחים השנויים במחלוקת.

חלק מרכזי בטיעון של ישראל הוא ההבטחה לעולם, שלא לנקוט צעדים שיהוו מכשול בלתי הפיך למשא ומתן לשלום. בהקשר זה, ההתנחלויות הציבו בעיה. יציקת בטון והנחת אספלט הם ההתגלמות של יצירת "עובדות בשטח", אולם טענת ישראל הייתה כי הקמתם של יישובים חדשים באזורים השנויים במחלוקת אינה מהווה מכשול לשלום, מכיוון שבסופו של יום הם יידונו במשא ומתן. לא כולם כמובן, אבל רבים מהם. בתקופה מסוימת עשו המנהיגים הישראלים את האבחנה בין התנחלויות "ביטחוניות" להתנחלויות "פוליטיות"; לאחר מכן התגבשה אבחנה בין יישובים שממזרח לגדר הביטחון לבין אלה שממערב לה; ולבסוף הייתה האבחנה בין התנחלויות מורשות לבין מאחזים בלתי חוקיים. אבחנות אלה חיזקו את התזה, שהתנחלויות הן נושא למשא ומתן ולא מחסום בלתי הפיך לשלום.

הפינוי הסוער של 8,000 מתנחלים מ-21 יישובים בעזה בשנת 2005 כחלק ממסירת האזור לשליטה פלסטינית מלאה, שהתרחש שני עשורים לאחר פינוי של מעל 3,000 מתנחלים משתי ערים ומ-18 יישובים בסיני במסגרת הסכם השלום עם מצרים, העניקו אמינות לטיעון הישראלי. במיוחד לאחר שישראל אותתה על הסבירות של נסיגה נוספת באמצעות פינוי ארבע התנחלויות קטנות בצפון הגדה המערבית במקביל לנסיגה מעזה. בעקבות הפינוי המייסר מעזה, החלו מומחים להציע הערכות למספר המירבי של מתנחלים שניתן יהיה לפנות מבתיים בגדה המערבית כחלק מהסכם שלום היפותטי מבלי שהמערכת הפוליטית בישראלית תגיע לנקודת שבירה - 25,000? 50,000? 100,000?

הסיפוח שופך מים קרים על כל דפוס המדיניות הזה. ההצעה שנבחנת כעת היא לספח את כל בקעת הירדן ואת כל ההתנחלויות הישראליות בגדה המערבית, כולל מאחזים מרוחקים בעומק

אזורים פלסטיניים מבוססים, ולחבר את המובלעות המבודדות לשטח ישראל שלפני 1967 וזו לזו באמצעות מערך מסובך של כבישים, גשרים ומנהרות. על פי התוכנית, מספר הישראלים שיפנו כחלק מהסכם שלום עתידי הוא אפס. בכך מסירה ישראל אבן פינה מרכזית ממבנה האסטרטגיה ארוכת השנים שלה.

הטיעון החדש של ישראל בהיר וחד: "נהגנו לומר 'הבה ננהל משא ומתן על עתיד הגדה המערבית', כעת אנו אומרים 'הבה ננהל משא ומתן על עתידם של 70% מהגדה המערבית שלא סיפחנו'". האם הסרת מרכיב כה מרכזי מן ההתנהלות הדיפלומטית של ישראל תביא לקריסת המבנה כולו כבניין קלפים? האם המהלך יעורר את האינתיפאדה הפלסטינית השלישית-זו שמדיניות נבונה בת 15 שנים הצליחה למנוע? האם הוא יביא את מבקרי ישראל לנקוט פעולות חסרות תקדים נגד המדינה היהודית? האם הוא יהפוך את ידידי ישראל למנוכרים, מרוחקים ואדישים?

אולי לא. הקהילה הבינלאומית (או ליתר דיוק "המדינות החשובות" שבתוכה) אולי ימשיכו הלאה על המסלול הנוכחי, כפי שטוענים תומכי הסיפוח. אך אותם תומכים צריכים להודות ביושר, כי הסיכויים שהסיפוח יערער את הארכיטקטורה המוצלחת של הביטחון הישראלי ושל יחסי החוץ שלה שנבנו בקפידה לאורך השנים – ובעיקר בתקופת נתניהו – אינם אפסיים.

ולכן השאלה היא: מדוע לקחת סיכון? איזו תועלת חדשה תפיק ישראל מסיפוח, שתעלה על הסכנה האפשרית מטלטול קן הצרעות של נידוי, ביקורת ואולי אף סנקציות? נכון, משתנה חשוב השתנה – נכונותו של נשיא אמריקני לתמוך בשאיפתה של ישראל לריבונות בחלק ניכר מהגדה המערבית, אבל איזה יתרון מתמשך תרוויח ישראל, שלא הרוויחה עדיין משנים של התנהלות זהירה בסוגיה הפלסטינית?

* * *

בתחילת מאי, כאשר עסקו בנימין נתניהו ובני גנץ בשיפוץ אחרון של ממשלת האחדות החרוגה שלהם, הצגתי את השאלה הזו לאחד האדריכלים המרכזיים של רעיון הסיפוח. הייתה זו אחת השיחות המאלפות ופוקחות העיניים ביותר שניהלתי זה שנים. למדתי ממנה שההצדקה האסטרטגית לסיפוח יונקת מתוך תפישה עתירת ניגודים פנימיים, כמעט סכיוזופרנית, לגבי מקומה של ישראל בעולם.

מצד אחד, הסיפוח נובע מהערכה אפלה ומנבאת רעות לגבי מצבה האסטרטגי העתידי של ישראל. לפי טענה זו, עמדת ה"קונצנוזוס" בעולם לגבי מה שמהווה פתרון צודק לסכסוך הישראלי-פלסטיני נטתה לאט אבל בבירור שמאלה, לכיוון פרופלסטיני ואנטיישראלי. ובמקביל נעה הפוליטיקה הישראלית ימינה, כפי שהעידו הניצחונות הרצופים של נתניהו בבחירות והדעיכה שהתחוללה בשמאל ובמרכז-שמאל בישראל.

עבור תומכי הסיפוח, מדאיג במיוחד החשש, כי המדיניות האמריקנית לגבי תהליך השלום התקבעה על "מציאת פתרון" (solutionism). כך מציינים תומכי הסיפוח את הרעיונות שהועלו בדיונים ישראליים-אמריקניים במהלך ממשל אובמה על ידי גנרל המארינס בדימוס ג'ון אלן, כי נוכחות אמריקנית מצומצמת ומשוכללת בבקעת הירדן תבוא במקום פריסת כוחות ישראליים. בקעת הירדן היא מקום שרבים ממנהיגי ישראל רואים כחיוני לביטחונה של המדינה. כמו כן הם

מצטטים את העובדה שראש הרשות אבו מאזן לא ספג כל תגמול על כך שאפילו לא טרח להשיב לבקשה ישירה מהנשיא אובמה להגיב לשאלות שהוצגו לו בנושא תהליך השלום בשנת 2014.

לפי תסריט קודר זה, ההחמרה במעמדה הבינלאומי של ישראל מקורה בהחלטה 2334 של מועצת הביטחון של האו"ם מדצמבר 2016, אשר אושרה ללא התנגדות בזכות הימנעות אמריקנית. היה זה בימים האחרונים לכהונתו השנייה של ברק אובמה, וההחלטה, שהייתה נקמה של נשיא זועם על מה שהבית הלבן ראה כהתערבות בלתי נסלחת של נתניהו בפוליטיקה האמריקנית, לא רק שתייגה את כל ההתנחלויות בישראל, כולל כל הבנייה במזרח ירושלים, כ"הפרה בוטה של החוק הבינלאומי", היא גם קראה לכל המדינות החברות באו"ם "להבחין בין שטח מדינת ישראל לבין השטחים שנכבשו מאז 1967". לאור זאת, החשש הישראלי הוא שההחלטה הכשירה את הקרקע המשפטית להטלת סנקציות על סחורות ישראליות המיוצרות בגדה המערבית ואפילו על הישראלים המתגוררים שם.

המעבר מאובמה הנרגז לטראמפ האוהד העניק לישראל הזדמנות להפסיק את הסחף לעבר "מציאת פתרון" ולאיפוס כל הוויכוח סביב הסוגיה הפלסטינית, כך לדברי תומכי הסיפוח. הזירה הוכשרה בזכות שתי החלטות של ממשל טראמפ, ששינו את התוואי של מדיניות אמריקנית רבת שנים מבלי להצית סערה ברחבי המזרח התיכון – ההכרזה מדצמבר 2017 על כוונת וושינגטון להעביר את השגרירות האמריקנית מתל אביב לירושלים, וההכרה ממארכס 2019 בריבונות ישראלית על רמת הגולן, שטח שישראל רשמית החילה עליו את החוק הישראלי ב־1981, 14 שנים לאחר שנכבש מסוריה. התומכים טוענים כי סיפוח הגדה המערבית יעבור בצורה דומה וללא תגובה משמעותית. במקום להצית זעם בינלאומי, הסיפוח יסיר את הנושא הטריטוריאלי לחלוטין מהשולחן. לפי קו מחשבה זה, השחקנים הבינלאומיים, לרבות מדינות ערב, יתייחסו לפעולת הסיפוח הנחושה – שתגדיר סוף-סוף את גבולה המזרחי של ישראל – כמו להוצאת מוגלה או שליפת קוף טורדני. לאחר אי-הנוחות הראשונית תישמע אנחת הקלה.

לפי ניתוח זה, ברגע שיהיה לישראל גבול מזרחי ריבוני המוכר על ידי ארצות הברית, ישלימו מדינות אחרות גם הן בסופו של דבר עם המציאות החדשה. בירות ערביות, שזה מכבר התייאשו מההנהגה הפלסטינית, יהיו סוף-סוף חופשיות להתעלם מזעקות הפלסטינים על חוסר צדק, לפטור אותן כהדים מוזרים מתקופה שחלפה, ולמקד את מרצן בבניית קשרים חזקים ומועילים הדדית עם המדינה היהודית.

דבר זה יהיה נכון אפילו לירדן, נאמר לי. המדינה הערבית שביטחונה כרוך היטב בדמוגרפיה של הסכסוך הישראלי-פלסטיני, ואשר הסכם השלום שלה עם ישראל הוא נכס אסטרטגי חשוב לירושלים.

מרבית המשקיפים טועים לחשוב, כי החשש הגדול ביותר של ירדן נובע מהאוכלוסייה הגדולה של פלסטינים, שבעם על ישראל יופנה כלפי המלוכה ההאשמית אם ישראל תמנע כל סיכוי למדינה פלסטינית באמצעות סיפוח. למעשה, החשש המוחשי יותר של הארמון נובע מאי-שביעות רצון בקרב בסיס התומכים שלו – האליטה השבטית בגדה המזרחית הממלאת את שורות הצבא, שירותי הביטחון ומשרדי הממשלה המרכזיים. רבים מהם אחוזים אימה שהימין האידיאולוגי בישראל מטפח זה זמן רב את החלום לפתור את הבעיה הפלסטינית על חשבונם. הם יראו בסיפוח אישור לכך שישראל חותרת ליישם את תרחיש יום הדין שלה ולהפוך את ירדן ל'אלוטן אל'בדיל'.

– המולדת החלופית של הפלסטינים – ועלולים להפנות את הזעם והתסכול שלהם כלפי השליט שאפשר לאסון זה להתרחש תחת משמרתו.

לדעתי זו גם הסיבה מדוע המלך עבדאללה השני היה היחיד מבין המנהיגים הערבים שהזהיר מפני "עיוות גדול" אם ישראל תמשיך בסיפוח, ובמיוחד כזה שיאשר רשמית את הריבונות הישראלית על בקעת הירדן. העמדה הירדנית האמיתית היא זהירה – היא מבחינה בין שביעות רצון נוכח השליטה הביטחונית של ישראל בגבול למשך תקופה לא מוגבלת, לבין התנגדות לקביעה רשמית של ריבונות ישראלית על כל האזור בניגוד לרצון הפלסטינים, על כל ההשלכות הפוליטיות שיתלוו למהלך כזה. עם זאת, תומכי הסיפוח טוענים, כי המלך רק מעמיד פנים באזהרות האפוקליפטיות שלו, והם מתמקדים רק בכך שירדן מעדיפה את כוחות צה"ל לאורך הגבול ולא את כוחות הביטחון הפלסטיניים. הם כושלים בראיית התמונה הרחבה יותר, שלפיה הירדנים חוששים שסיפוח ימנע מהפלסטינים אפשרות להגדרה עצמית ממערב לירדן, ובכך יאשש את החלום הרוויזיוניסטי הישן לפתור את הבעיה הפלסטינית באמצעות הגדה המזרחית.

לאורך הדרך, מציינים התומכים, הסיפוח יחזק את לכידותם של רוב היהודים בישראל המתנגדים לעקירה ולו של יהודי אחד כמחיר להסכם השלום. ולבסוף, הפלסטינים יקבלו בחירה אמיתית: "אם אתם רוצים מדינה --קחו, היא שלכם על 70% מהגדה המערבית. אם אתם רוצים להמשיך במשא ומתן, ננהל משא ומתן".

אולם מבלי להכיר אפילו בסתירה שבדבריהם, תומכי הסיפוח מעלים גם את הטענה ההפוכה. במסגרת 'המסך המפוצל' של הערכתם העגמומית, הם גורסים שישראל נמצאת בעמדה בין-לאומית מעוררת קנאה, עד כי רוב השחקניות העולמיות המובילות ישתקו את זעמן על הסיפוח החד-צדדי של ישראל, כדי להתמקד בכל שאר האינטרסים המשותפים שהן חולקות עם המדינה היהודית.

לפי פרשנות זו, מדינות ערב זקוקות לכוח ולכושר ההמצאה של ישראל כדי להתמודד עם איראן. אמריקה זקוקה ליצירתיות ולתושייה של ישראל כדי להתמודד עם סין. סין תתעלם מהפלסטינים כחלק מהרצון להחליש את הקשר הקרוב של ישראל לוויינגטון. רוסיה שמה עין על סוריה ולוב והיא מוכנה לתת לישראל לעשות כרצונה ב"חו"ל הקרוב". ובכל רחבי העולם, מדינות שנשלטות על ידי פופוליסטים ולאומנים, מהונגריה עד ברזיל, יתענגו על הרוח הלאומנית של ישראל כדי לקבל משנה תוקף לזו שלהן. יהיו אומנם מדינות באירופה הישנה – כמו בלגיה ואירלנד למשל – שאולי ימשיכו לשאת את לפיד המאבק הפלסטיני, אך, כפי שהוסבר לי, למי באמת אכפת?

* * *

הקשבתי לכל מילה במלוא תשומת הלב, ואז השבתי. כל תשובה הביאה את בן שיחי להתחפר בעמדותיו.

בעשור האחרון ישראל החמיאה לעצמה על מדיניות חוץ מוצלחת מאין כמוה, טענתי. כזו שנהנית מפתיחות חסרת תקדים באסיה, אפריקה, אמריקה הלטינית ובעיקר ברחבי המזרח התיכון. אייפאשר לאחוז במקל בשני קצותיו: או שישראל נהנית מהתקופה הטובה בתולדותיה או שהיא סובלת מהרעה בתולדותיה – איזה מהשניים הוא הנכון? ותשובתו הייתה: *דיבורים חייביים בצד, אנחנו בעצם לבד. עלינו לקחת את גורלנו בידנו שלנו.*

הצבעתי על כך ש- 15 השנים האחרונות היו השלוות והמשגשגות ביותר בתולדות ישראל, דווקא מכיוון שישראל גם נמנעה מהרפתקאות צבאיות מחוץ לגבולותיה (ראו "לבנון") וגם התנערה מצעדים פרובוקטיביים שעשויים לשדר לעולם שהיא אינה באמת מחויבת לפתרון מוסכם לסכסוך עם הפלסטינים. מדוע לשנות את הנוסחה המצליחה הזו עכשיו? תשובתו: השלווה והשגשוג שנהנינו מהם אמיתיים, אך תחושת הביטחון שעליה הם מתבססים היא אשליה. היסודות שמתחת לכל מה שנראה כעת זזים בהדרגה אך בהתמדה נגדנו. אנחנו חייבים ללחוץ על כפתור האיפוס.

ההישגים שלכם בעולם הערבי היו מדהימים, אמרתי. עם מדינות מסוימות יש לכם יחסים של "סוד גלוי" שהם טובים יותר מאשר עם מדינות שמחזיקות מזה עשורים שגרירויות בישראל. מדוע לנקוט צעד סמלי בעיקרו, שיביך את הידידות החדשות שלנו ויאלץ אותן לחזור לדרכיהן הישנות, שמתאימות את עצמן לאינטרס של ראש הרשות הפלסטינית אבו מאזן? אתה שוגה בקריאת המצב, הוסבר לי. ידידנו בעולם הערבי מעודדים אותנו להמשיך. הם מסכימים איתנו. סיפוח יסיים את הסכסוך הטריטוריאלי עם הפלסטינים אחת ולתמיד. כשהנושא הזה יוסר מהשולחן, שני הצדדים – ישראל ומדינות ערב – ישתחררו ממנו ויתפנו להעמיק את היחסים.

אמרתי, שקשה להבין את ההיגיון מבחינת נתניהו, שבילה חלק גדול מחייו הבוגרים במיקוד תשומת הלב העולמית במנטרה "איראן! איראן! איראן!", ועתה רוצה להסיח את דעתו של העולם באמצעות סיפוח הגדה המערבית, בדיוק כאשר האיראנים שוברים את כל הגבלות הסכם הגרעין מ-2015 (או בשמה 'תוכנית הפעולה המשותפת', JCPOA), וכאשר אחדות בין-לאומית נגד טהרן היא בעלת חשיבות עליונה. תשובתו: אין זו סיבה לעצור את שעון הסיפוח. כשמדובר באיראן, אנחנו יודעים שבכל מקרה לא נוכל לסמוך על שאר העולם. עבור רוב העולם הפתרון הוא הסכם הגרעין. עבורנו, הסכם הגרעין הוא הבעיה. בסופו של דבר, אנחנו יודעים שנצטרך לפעול בעצמנו נגד האיום הגרעיני של איראן.

כאשר ישראל עומדת בפני סכנה של חקירה רשמית בבית הדין הפלילי הבין-לאומי בגין פשעי מלחמה, שאלתי, מדוע תסייע ירושלים לתובעת בכך שתנקוט צעד שאפילו רבות מידידותיה הקרובות ביותר לא יוכלו להגן עליו, צעד שבוודאי יכריח ממשלות אוהדות להכיר במדינת פלסטין? תשובתו: אם שדה הקרב הוא בית המשפט של הדין הבין-לאומי, אזי כבר הפסדנו. הם נחויים לשים אותנו על דוכן הנאשמים - אם לא היום אז מחר. הפתרון היחיד עבורנו הוא לקחת את גורלנו בידינו.

ואז שאלתי על אמריקה. ג'ו ביידן אינו ברק אובמה, אמרתי. יש לו זיקה אינסטינקטיבית לישראל והוא אחת הדמויות הפוליטיות הלא יהודיות המעטות מהצד של השמאל/שמאל-מרכז שמכנה עצמו בגאווה "ציוני". יתרה מזאת: האנשים שיקיפו את ביידן בינואר 2021 אם ייבחר צפויים להיות שונים מאוד מהיועצים שהקיפו של אובמה בדצמבר 2016, כשנעתר לאותה החלטה הרסנית של מועצת הביטחון. ובהתחשב בכל הקולות הרמים והמגמות המדאיות בתוך המפלגה הדמוקרטית בנוגע לישראל, אין זה דבר של מה בכך שהמועמד הידידותי לישראל הביס את המועמדים הביקורתיים כלפי ישראל מהקצה השמאלי יותר של הקשת הפוליטית. ועשה זאת בצורה הרבה יותר מרשימה ובשלב הרבה יותר מוקדם מאשר הילארי קלינטון ב-2016.

אלא שאפילו לביידן יש גבולות אישיים ופוליטיים, אמרתי. על פי דיווחים, הוא אמר לאחרונה לקבוצה של תומכים יהודים: "אני לא תומך בסיפוח", "ישראל צריכה להפסיק לאיים בסיפוח ולהפסיק את פעילות ההתנחלויות מכיוון שהיא תחנוק כך כל סיכוי לשלום".¹ הוא אומנם פסל את האפשרות להעניש את ישראל בהתנחלות הסיוע הצבאי, אך עדיין עומדים לרשותו שורה של צעדים אחרים שיוכל לנקוט.

ביטול ההכרה של טראמפ בריבונות הוא אחד מהם. בשבועות האחרונים שוחחתי עם עורכי דין ויועצים משפטיים שעבדו בעבר במחלקת המדינה ושירתו ממשלים רפובליקניים ודמוקרטיים גם יחד. כולם הסכימו, כי זכותו של נשיא אמריקני לבטל הכרה אמריקנית בריבונות של מדינה היא בלתי מוגבלת בדיוק כמו זכותו להעניק הכרה כזו מלכתחילה. ואכן, אם הנשיא טראמפ ביטל את המחויבות של קודמו להסכם הגרעין האיראני - הבטחה שניתנה לשש מדינות אחרות, ביניהן חברות בברית נאט"ו ובמועצת הביטחון - לא צריך להתאמץ מאוד כדי לדמיין את הנשיא ביידן מבטל החלטה בעייתית באשר להכרזת ריבונות של מדינה אחרת על שטח שנוי במחלוקת.

מדוע צריכה ישראל לקחת את הסיכון ולו הקל ביותר שנשיא כמו ביידן יבטל את ההכרה האמריקנית בסיפוח הישראלי? שאלתי, ואף גרוע מכך, הוא עשוי לומר לישראל כי הממשל שלו אינו יכול להגן על המהלך מול דעת הקהל העולמית? לא רק שזה ישאיר את ישראל מבודדת ופגיעה פוליטית, אלא גם יערער את התפישה של השותפות האסטרטגית בין ארצות הברית וישראל, שהיא נדבך קריטי בכוח ההרתעה של ישראל. נכון, ישראל מביאה ערך מוסף עצום למערכת היחסים - אסטרטגי, צבאי, כלכלי ובמובנים רבים אחרים - וגם אמריקה תיפגע מריב עם בעלת בריתה הקרובה ביותר במזרח התיכון, אך האם ישראל באמת רוצה לקחת סיכון ולו קטן לדחוף נשיא שלא רוצה בכך למצב שבו יצדד במבקריה משום שזה הרע במיעוטו? לכל הפחות, הצעתי, האם אין הזהירות מכתובה שישראל צריכה לחכות עד להבהרת תוצאות הבחירות בנובמבר כדי לעשות צעד כה גורלי?

קשה היה להבחין בזאת בשיחת הטלפון שלנו, אבל נראה כי קו ההתקפה הזה טלטל את איש שיחי. הוא הודה, שביידן בהחלט שונה מהנשיא שתחתיו כיהן כסגן נשיא, אך לדבריו, ביידן מוביל מפלגה שהסנטימנט הרפלקסיבי שלה נגד ישראל מכה שורשים עמוקים. איש שיחי הוסיף וטען שאפילו ביידן אינו מעריך את מידת השתנות הפוליטיקה הישראלית בדור האחרון, ועד כמה עמוקה ההתמרמרות הישראלית מהרעיון שיהודי צריך לארוז ולעזוב את ביתו למען "שלום" עלום כלשהו. לאחר היסוס של רגע הוא חזר לנושא המקורי: ההזדמנות לאפס את יסודות הסוגיה הפלסטינית גדולה מכדי לפספס אותה. *אני יודעים שתהיה טלטלה כלשהי בהתחלה, אולי במשך חודש-חודשיים, אך נוכל לעמוד בזה. הזמן לפעול הוא עכשיו.*

* * *

בשביל מי שכל חייו תמך בשותפות אמיצה בין ארצות הברית וישראל, כתב מאמרים המפצירים בסנטורים להצביע נגד הסכם הגרעין הפגום עם איראן, ותמך בפומבי במעבר שגרירות ארצות הברית לירושלים מכיוון שהיתרונות הרבים עלו על הסיכונים הזניחים של מה שמטבעה הייתה

¹ביידן מצוטט בתוך:

<https://thehill.com/policy/international/498597-biden-says-he-opposes-israel-annexing-territory>

החלטה דיפלומטית אמריקנית, השיחה הזו הותירה אותי מוטרד עמוקות ועצוב ביותר.

הייתי מוטרד מכיוון שתומך הסיפוח שאיתו דיברתי היה רהוט, מעמיק מחשבה, אנליטי, ולדעתי – בעל גישה תבוסתנית להחריד לגבי עתידה הדיפלומטי של ישראל ואדיש ביודעין לסכנה הטמונה בפעולה שבה הוא מצדד.

בעיניי, השקפת העולם הקודרת והפסימית, שמתדלקת את הסיפוח, מנוגדת לסיפור המופלא של הציונות כתנועת השחרור הלאומי המצליחה ביותר של העת המודרנית. מורכבים ומרתיעים ככל שיהיו האתגרים הנוכחיים של ישראל, הם מחוורים לעומת המבחנים הקיומיים שעזמו התמודדה בעבר ויכלה להם, החל מחמש המלחמות שבהן נלחמה ב־25 השנים הראשונות לקיומה, דרך סדרה של עימותים קשים מול רצף של נשיאים אמריקנים בשנות ה־50 וה־60, ועד לאימוץ באו"ם של החלטת "הציונות היא גזענות" המצערת בראשית שנות ה־70, והמרדף בעשורים האחרונים אחר נשק גרעיני שנועד להשמיד את המדינה היהודית מצד שלוש יריבות שונות – עירק, סוריה ואיראן (כאשר הפרק האחרון שעניינו עמידת ישראל במבחן השאיפות הגרעיניות של איראן עדיין לא נכתב). ישראל, שבזמן מסוים הייתה מעוטת קשרים או נטולת קשרים כליל עם המעצמות הגדולות בעולם, מנהלת כיום יחסים קרובים עם כולן; ישראל, שמנהיגיה לא היו בשעתם אורחים רצויים בבית הלבן, מתהדרת כעת בראש ממשלה שהוא המבקר התכוף ביותר במשרד הסגלגל. ניתן היה לשער שמדינה הנהנית מהצלחה כה מדהימה תהיה מוכנה להסתכן בגישה של נצחוניות (Triumphalism). במקום זאת, הדהירה לסיפוח חושפת תחושה של פטליזם צופה שחורות ותחושת ייאוש מוזרה ולכאורה בלתי מוסברת.

כמובן, תמיד קיים הסיכוי שאיש שיחי לא היה לגמרי כן איתי, וכי הייתי קהל היעד לקמפיין מתוכנן היטב שנועד להקרין סוג של חרדה קיומית עמוקה אשר יצדיק טקטיקה שבבסיסה גישה "נסתדר לבד" כה קיצונית כמו סיפוח. מדיווחים מישראל עולה כי מצב הרוח בקרב רבים ממקדמי הסיפוח הוא של אמון עילאי, תחושה כי סיפוח אינו החלטה של מוצא אחרון להגן על הפרויקט הציוני מפני אבדון מתקרב, אלא רגע חולף שבו כל הכוכבים הפוליטיים התיישרו וישראל יכולה לנצלו כדי לשרטט מחדש את גבולותיה על סמך העדפה אידיאולוגית ולא על סמך הכרח ביטחוני. תומכי הסיפוח שואבים תנופה מההצלחה של מפלגות הימין והמרכז-ימין בבחירות ומסקרי דעת קהל המראים תמיכה גדולה בסיפוח.

יודגש כי עם זאת מספרים אלה צונחים משמעותית כאשר מוסיפים הקשר לשאלה. באחד הסקרים, רק 28% מהישראלים היהודים ורק 41% ממפלגת הליכוד הביעו תמיכה בסיפוח אם פירוש הדבר סיכון השלום עם ירדן;² בסקר אחר, 25% בלבד מהנשאלים תמכו בסיפוח שלא זוכה לאישור אמריקני מפורש.³ אף סקר לא מצליח באמת להקיף את מלוא ההשלכות האפשריות, ולכן הסקרים שנעשו אינם אינדיקטורים מדויקים להעדפות של הציבור הישראלי. אחרי שלוש מערכות בחירות בתוך פחות משנה, הישראלים עייפים מהפוליטיקה, ולמרות המספרים המעניינים, עד כה התקיים דיון ציבורי מצומצם להפליא על תוכנית הסיפוח של הממשלה

² ראו סקר מפקדים למען ביטחון ישראל, שפורסם לראשונה ב-Ynet.

<https://www.jpost.com/israel-news/poll-majority-of-israels-jews-against-west-bank-annexation-627337>

³ ראו סקר המכון הישראלי לדמוקרטיה יוני 2020, [https://en.idi.org.il/articles/31733?ct=t\(EMAIL_CAMPAIGN_5_21_2020_22_5_COPY_01\)](https://en.idi.org.il/articles/31733?ct=t(EMAIL_CAMPAIGN_5_21_2020_22_5_COPY_01))

החדשה. איש שיחי, שמציע הצצה מהימנה לאופן החשיבה של נתניהו, יכול היה להציג טיעון משכנע מסוג "הזדמנות פז", אך בחר במקום זאת בטיעון "בית המקדש עומד ליפול" המפוקפק יותר, ואני מאמין שהוא דיבר בכנות.

הצטרפתי, מכיוון שאני מוצא עצמי בצד הלא נכון של רגע היסטורי של שיתוף פעולה אסטרטגי בין ארצות הברית וישראל, כשאיני מסוגל לתמוך בשינוי מדיניות קריטי שנשיא ארצות הברית וראש ממשלת ישראל תומכים בו יחדיו. זה כבר קרה בעבר, כפי שמעידה הביקורת שמתחתי על תוכנית השלום של טראמפ שאושרה על ידי נתניהו, אך סיפוח הוא צעד מעשי עם השלכות לחיים האמיתיים. אין מדובר במהלך סימבולי בלבד או בתרגיל דיפלומטי היפותטי שרק מעטים יזכרו אם יעבור.

יתרה מזו: אני חושש שמערכת היחסים בין ארצות הברית לישראל תספוג נזק ארוך טווח, אם שיתוף הפעולה ביניהן יתבטא בהחלטה ישראלית לספח שטחים מן הגדה המערבית בדחיפה ובעידוד של וושינגטון. חשוב לזכור, כי הסיפוח לא היה עולה כלל על הפרק אלמלא המהפך שביצע ממשל טראמפ במדיניות האמריקנית לטובת הכרה-ואולי עידוד- למהלך כזה. אני נמצא בעמדה הלא נוחה הזו, מכיוון שאני מאמין שלהחלטה לתמוך בסיפוח יהיו השלכות שליליות ששתי ההנהגות אינן משקללות כראוי בניתוח שהן עושות. והניתוח הזה סובל ממילא מהנחות משופעות בהפלגה של הדמיון.

עשרות שנות ניסיון במזרח התיכון, לצד כל שאר העדויות הקיימות, אינם מאשרים את הקביעה – ששותפים לה כמה מיועצי הבית הלבן – כי הסיפוח יקדם את תוכנית השלום של הנשיא טראמפ מינואר 2020 בכך שישכנע את הפלסטינים להגיע לשולחן עכשיו, משום שמחיר המשך העקשנות יהפוך להיות בלתי נסבל במורד הדרך. ויש אף פחות סיבות לחשוב כמו שגורמים אמריקניים אחרים מניחים – כי ביצוע הסיפוח עכשיו יביא את הפלסטינים לשולחן המשא ומתן במהלך ארבע השנים הקרובות, תקופה שבמהלכה ישראל, אם תיצמד לתוכנית טראמפ, מבטיחה שלא לבנות מחוץ לשטחים שסופחו ולהותיר את השטח שנותר בתוואי מפותל למדינה פלסטינית עתידית. אף שדעותיו של הנשיא בוויכוח פנימי זה בתוך הממשל האמריקני אינן ידועות, לא הטקטיקה של האיום בסיפוח ולא תפישתו כמגדיר מציאות אסטרטגית חדשה יתקנו את הליקויים המובנים בתוכנית השלום. להפך, סיפוח רק יקבע אותם.

כפי שכבר טענתי במקומות אחרים,⁴ תוכנית טראמפ מקדמת כמה עקרונות ראויים לשבח, ובכללם האישור שפתרון שתי המדינות הוא הדרך היחידה לשים קץ לסכסוך הישראלי-פלסטיני, שלילת שיבת פליטים פלסטינים וצאצאיהם לישראל ("זכות השיבה") ושלילת פינויים הכפוי של רוב היהודים מיישוביהם בגדה המערבית, והכרה שבקעת הירדן היא גבול ביטחוני חיוני של ישראל. עם זאת התכנית מותחת את כל אחד מהעקרונות הללו עד לבלי הכר, ובכך הורסת את התועלת שבביסוס התוכנית עליהם מלכתחילה. יהיו אשר יהיו יתרונותיה, לאור העובדה שתוכנה בשיתוף פעולה הדוק עם רק אחד מהצדדים לסכסוך, אין פלא שהתכנית נתקלה בכתף קרה מהצד האחר. לטעון כי החלטה פרובוקטיבית של ישראל, בדחיפה ובגיבוי אמריקניים, לספח נתח מהותי מהשטח שנתון במחלוקת – החלטה שפלסטינים, ערבים ורבים מהעולם רואים כבלתי

⁴ראו

<https://www.the-american-interest.com/2020/02/05/we-need-a-corrective-to-old-catechisms-on-peace-trumps-plan-isnt-it/>

לגיטימית – רק תפיח רוח חיים בתוכנית, הרי זה מנוגד לכל היגיון. נהפוך הוא: סביר הרבה יותר להניח שהדבר רק יסיר כל ספק שעוד נותר לגבי מותו של "החזון".

ועוד: הקביעה כי הסיפוח, בעידוד ובתמיכת ארצות הברית, יסיר במטה קסם את הנושא הטריטוריאלי מעל הפרק, שגויה בעיניי. גם כאן המקרה ההפוך סביר יותר. הכרה בסיפוח ישראלי בגדה המערבית אינה דומה להעתקת השגרירות לירושלים או להכרה ברמת הגולן, שני צעדים שהיו למעשה הכרה אמריקנית במציאות ארוכת שנים. בעניין הזה מדובר בדחיפה אמריקנית לשינוי מהותי בעמדת ישראל. בסופו של דבר, גבולות הם דבר שמוגדר בהסכמה. חרף התמיכה האמריקנית בסיפוח, סביר שהישראלים והפלסטינים ימשיכו להחזיק בתביעות הדדיות מנוגדות, שישאל עדיין לא תזכה להכרה בין-לאומית בגבולותיה, ושהסכסוך הישראלי-פלסטיני יישאר לא פתור.

אפילו בעידן הקורונה, שבו עוסקים בנושאים של חיים ומוות ובמשבר הכלכלי, יש סיכוי לא קטן שמחיר המהלך הראוותני הזה יהיה, שהסוגיה הפלסטינית תחזור לסדר היום העולמי לאחר שנים של דחיקתה לשוליים. ייתכן מאוד שתתלווה לכך גם הידרדרות בסביבה האסטרטגית של ישראל – עלייה חמורה במתיחות בגדה המערבית, החמרת היחסים עם השכנה ממזרח ירדן, בשילוב הסיכון לערעור היציבות בתוך המדינה שהיא שותפה אסטרטגית חיונית; הזדמנות עבור חיזבאללה ופטרונו האיראני להסיט את תשומת הלב מתפקידם המבעית כמגיני המנהיג הרצחני בסוריה, בחזרה ל"מסע הצלב האצילי של המוקוואמה (ההתנגדות)" נגד "הישות הציונית"; הקפאת ההתקדמות לקראת נורמליזציה עם כלל העולם הערבי, לפחות כלפי חוץ, ושחרור הנטיות האנטי-ישראליות הגרועות ביותר בממשלי אירופה, במסדרונות האו"ם ובאסיפות של מוסדות בין-לאומיים.

ואלה רק ההשלכות הפוטנציאליות לטווח הקרוב. בטווח הרחוק יותר, החלטה חד-צדדית להפוך את האחיזה של ישראל בשטח שתמיד היה מוסכם כי הוא במחלוקת לקבועה, עלולה לגרום לכמה מידידותיה הקרובות ביותר של המדינה היהודית לנטוש את עמדתן ארוכת השנים שלפיה נוכחות ישראל בשטחים היא תוצאה לגיטימית של מלחמת המגן שניהלה ב-1967. עם הזמן, הסיפוח עלול לעורר שינוי בהלך הרוח הפוליטי והדיפלומטי בבירות מפתח, מהגנה על ישראל כ"כובשת חוקית" הממתינה לשלום מוסכם, לעבר ראייתה של ישראל כ"כובשת בלתי חוקית" שפעולותיה מונעות הגעה לשלום מוסכם. ההשלכות על מעמדה של ישראל בעולם עלולות להיות הרסניות.

בנוסף לכך, לצמצום היקף הסיפוח תהיה משמעות שולית בלבד על התגובה הגלובלית למהלך. חלק מהתומכים טוענים, שישראל תוכל לחמוק מהתגובה הקיצונית ביותר של התנגדות בין-לאומית אם תגביל את הסיפוח לגושי ההתיישבות ובקעת הירדן, ותעכב את החלת הריבונות על יישובים מרוחקים בעומק הגדה המערבית. אולם אבחנות כאלה נגזר עליהן להישמט מעיניהם של מרבית המבקרים, אשר יתמקדו במה שלתפישתם מהווה הפרה מכוונת מצד ישראל של המוסכמה הבין-לאומית הבסיסית. לא ממש יעסקו בשאלה האם כמה מהפוליטיקאים הישראלים סבורים שמדובר בהפרה צנועה ומרוסנת יותר ממה שיכול היה להיעשות. אומנם תיתכן שונות מסוימת בתגובה בהתאם לפרטי הסיפוח, אך לא כדאי לישראלים לטפח אשליה כי הבירות הזרות ישחררו אנחת רווחה מסיפוח שהוא פחות ממקסימלי, ואז ימשיכו ביחסים רגילים כאילו מאומה לא אירע. תרחיש ורוד כזה הוא מאוד בלתי סביר.

מי שיושב כרגע בבית הלבן ודאי יעשה כמיטב יכולתו להגן על ישראל מפני ההשלכות הבין-לאומיות המזיקות ביותר, אך ייתכן שיורשו לא יעשה זאת. גם אם הנשיא הנוכחי והבאים אחריו יגנו על ישראל מפני גלי ההדף הקשים ביותר של מבקריה, הם ישתמשו לשם כך בהון שהיה מנוצל טוב יותר לביצור ההגנה של שתי המדינות ולהנחתת מכות על אויבים משותפים. לא משנה מה יקרה בבחירות לנשיאות בנובמבר, הסיפוח בוודאי יאיץ את הבידול ההולך ומעמיק סביב ישראל בין שתי המפלגות, ולאורך זמן סיפוח רק ישחק את התמיכה של ציבורי בוחרים מרכזיים בשותפות האסטרטגית. לאורך הדרך הסיפוח יפרנס את התהליך ההרסני בתוך המפלגה הדמוקרטית (תהליך שאכן קורה אך אינו מחויב המציאות או בלתי הפיך) וכך יקשה יותר ויותר על מועמד או מועמדת עתידיים מטעם מפלגתו של טרומן לקרוא לעצמם בגאווה "ציונים".

במילים אחרות, ההנחה הנועזת כי ישראל תתמודד רק עם חודש עד חודשיים של סערה בעקבות החלטת הסיפוח ולאחריה העולם ישלים עם המציאות החדשה אולי תתגלה כנכונה, אבל קרוב לוודאי שתתגלה כרחוקה מאוד מהמציאות. כל הערכה רצינית של השלכות הסיפוח צריכה לקחת בחשבון את האפשרות שישראל תעמוד בפני סנקציות דיפלומטיות, פוליטיות וכלכליות בדרגות חומרה שונות, שיכולות להימשך שנים. תוצאות כאלה יתוספו להשפעה המיידית שתהיה לסיפוח על הביטחון המקומי והאזורי, ובנפרד מהפגיעה הפחות גלויה אך לא פחות משמעותית שישראל תספוג בעיני קהלי בוחרים חשובים בארצות הברית ובאירופה. אף שאף אחת מהתוצאות השליליות הללו אינה ודאית, ותמיד קיים סיכוי שאירועים חיצוניים ישנו את התחזיות, בלתי נתפס כיצד אותם תומכי סיפוח שמבססים את מדיניותם על תפישה עגומה וקודרת של מצבה האסטרטגי של ישראל, נוטים לאמץ עמדה כה נאיבית בבואם להעריך את ההשלכות האפשריות של תוכניתם.

* * *

ואולי כל זה לא יקרה.

אולי המנהיג הפלסטיני הפחדן יפתיע את העולם ויסכל את הפעולה החד-צדדית של ישראל על ידי היענות לבקשת הבית הלבן להגיע לשולחן המשא ומתן.

אולי מלך סעודיה סלמאן יתקשר לטראמפ ויסביר בשפה פשוטה שהסיפוח יהרוג את תוכנית השלום במזרח התיכון שהנשיא חתום עליה, בידעה כי חוסר רצון אמריקני להכיר בסיפוח יעצור בוודאות את התהליך.

אולי אמירויות המפרץ ינערו את הביטחון העצמי של נתניהו בכך שיפנו אליו מסר בוטה: סיפוח ידחוף כל שיתוף פעולה גלוי בינינו בחזרה לצללים ויסיים כל תקווה לנורמליזציה – לא תהיה נבחרת ישראלית בגביע העולם, לא ביתן אקספו בדובאי, לא עוד ביקורים במסקט.

אולי נשיא מצרים א-סיסי ומלך ירדן עבדאללה ישנו את שיקוליו של נתניהו באמצעות פנייה משותפת לממשלה ישראל ולעמה, ואמירה מפורשת כי סיפוח יסכן את הסכמי השלום שלהם עם ישראל.

אולי האלופים של ישראל, החל משני הרמטכ"לים לשעבר שנמצאים כעת בממשלה ועד לקצינים המשרתים בקו החזית, יציגו חזית מאוחדת המתירה בנתניהו מפני צעד שלפי הערכתם המקצועית יוסיף רק מעט לביטחונה של ישראל, אך מנגד יסכן את הנכסים שצברה וייתכן אף שיעלה בחיים

של ישראלים.

אולי ג'ו ביידן ישנה את דעתו של נתניהו על ידי שיגור שליח לירושלים עם מסר לראש הממשלה, ולפיו חרף התנגדותו של ביידן הן למהות והן לטון הפוגע של החלטה 2334 של מועצת הביטחון של האו"ם, הוא לא יוכל להגן על ישראל - גם לא באו"ם או מול ארגונים בינלאומיים או פורומים גלובליים אחרים - אם נתניהו ימשיך בתקדים הסיפוח.

ואולי נתניהו עצמו, לאחר שרשם את הסיפוח במקום החמישי והאחרון בסדר העדיפויות של ממשלתו החדשה, יגיע למסקנה כי פיצוץ דיפלומטי לא יפתור את צרותיו המשפטיות, ובסופו של דבר ישקול מחדש את ניתוח העלות-תועלת של הסיפוח, ויחליט (כפי שכבר עשה רבות בעבר), שזהירות היא דרך הפעולה הנבונה יותר.

אם משחו מכל זה יקרה, אנחת ההקלה שלי תהיה עמוק מכל הלב. עד אז, אני עוצר את נשימתי.

אולם גם אם המשבר הנוכחי יחלוף, רעיון הסיפוח קיבל כעת לגיטימציה בישראל ולא ייעלם בקלות. אם כבר עתה תומכי הסיפוח מתוסכלים מתוכניותיהם להרחיב את החוק הישראלי לחלק גדול מהגדה המערבית, אפשר להיות בטוחים שישארו דגל זה לקרב פוליטי עתידי.

ולמרות זאת, חשוב לזכור כי הניצוץ לדיון הסיפוח הוצת בארצות הברית ולא בישראל. עד כה לפחות, המשתנה החשוב ביותר בהפיכת סוגית הסיפוח משאלה היפותטית לבעיה דחופה ומעשית היה השינוי שחל במדיניות האמריקנית: מהתנגדות לסיפוח ישראלי חד-צדדי, לעמדה המברכת עליו ואף מעודדת אותו. גם אם לא ניתן לשלול זאת לחלוטין, האפשרות שממשלה ישראלית תאשר סיפוח ללא תמיכת בעלת בריתה האמריקנית היא בלתי סבירה. בסופו של דבר, האיום שנשקף לאינטרסים המשותפים של ארצות הברית וישראל עקב סיפוח יתפוגג רק כאשר מדיניות ארצות הברית תפסיק לעודד את הסיפוח. הכותרות של היום אולי מתמקדות בירושלים, אך זהו גם סיפור של וושינגטון.